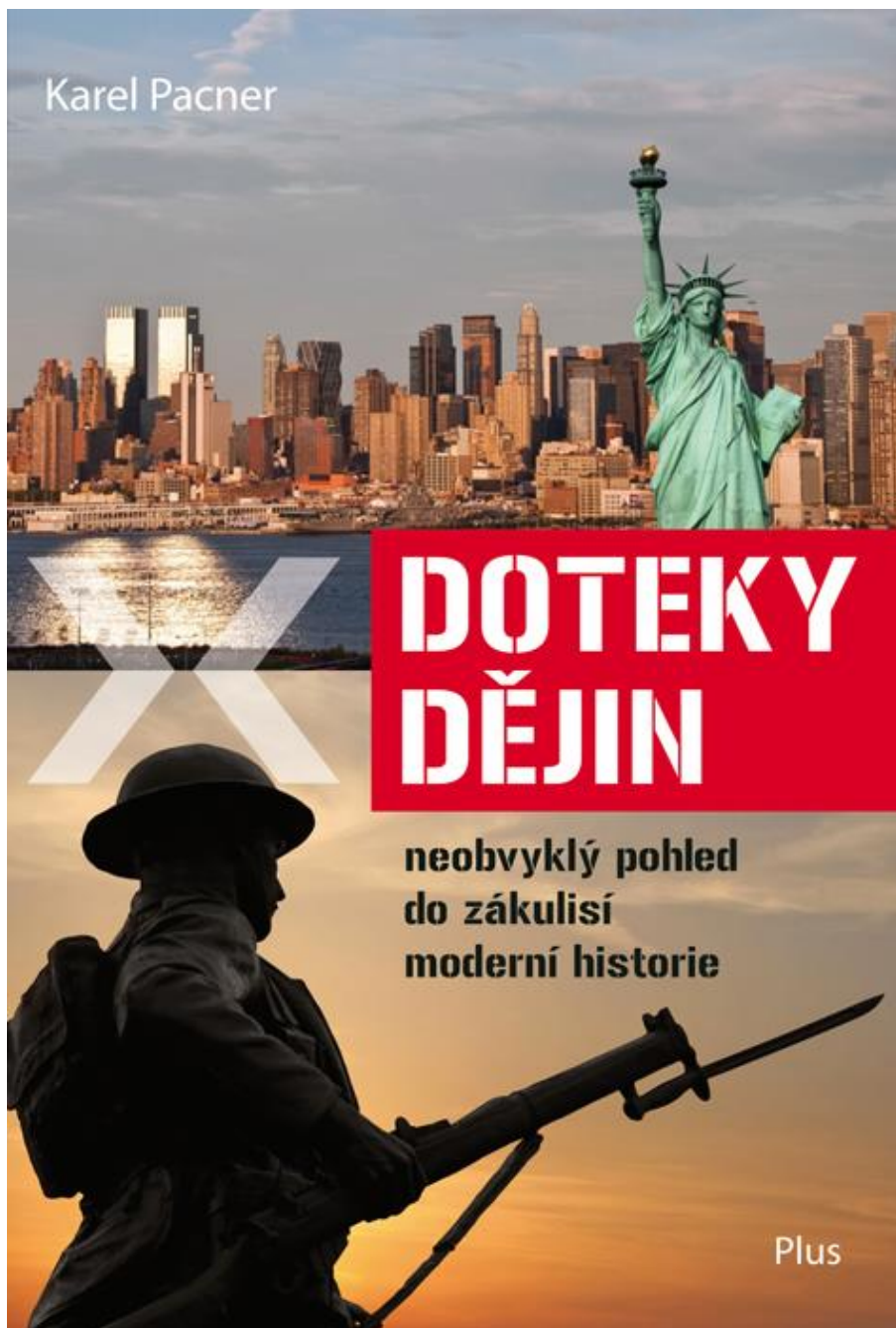

Karel Pacner

Metodický materiál pro 9. ročník ZŠ

Vážené kolegyně, vážení kolegové,

materiál, který Vám předkládáme, je test z moderních dějin určený pro samostatnou práci žáků (studentů). U odpovědí na jednotlivé otázky je též označena příslušná kapitola z knihy Karla Pacnera *Doteky dějin*. Její četba pomůže rozvíjet a doplňovat dosažené znalosti.

Test by neměl být jen kontrolním mechanismem, ale především učebním nástrojem. Žák řeší úkol s cílem úspěchu (dobrý výsledek testu), a tím je u něj vzbuzen zájem o danou problematiku a aktivují se sekundárně i potřeby kognitivní. Bezprostředně po výkonu dostane žák přiměřené zpětné informace, pozitivní výkon je tak upevňován a chyby eliminovány. Druhou částí testu jsou komentované rozšířené odpovědi, v kterých žák najde vysvětlení a doplňující informace, případně zajímavosti.

Jednotlivé úlohy jsme koncipovali v různých úrovních obtížnosti, neboť vycházíme z toho, že úroveň znalostí a motivace žáků (studentů) daného ročníku je velmi různorodá.

Obor: dějepis

Ročník: 9. ročník ZŠ a odpovídající ročník víceletého gymnázia

Mezioborové vztahy: občanská výchova: téma globální problémy lidstva

Klíčové kompetence: schopnost dosažené vědomosti o moderních dějinách uplatnit v konkrétních souvislostech

1

„První transporty českých vojáků na frontu proběhly v klidu. Avšak už koncem září projevovali první čeští chlapi známky nechuti. Na čepici si připínali stužky v národních barvách, na pušky české a ruské praporky. A z vagonů zazníval zpěv *Červený šátečku, kolem se toč, jedeme na Rusa, nevíme proč.*“ O jaké události se zmiňuje autor v tomto úryvku z knihy *Doteky dějin*?

- a) počátek první světové války 1914
- b) počátek druhé světové války 1939
- c) napadení Sovětského svazu Německem v roce 1941
- d) vpád vojsk Varšavské smlouvy do Československa 1968

2

Který z premiérů či která z premiérek Velké Británie byl zajat (byla zajata) během búrské války v jižní Africe v roce 1889? Postupujte vylučovací metodou.

- a) David Cameron
- b) Winston Churchill
- c) Margaret Thatcherová
- d) Diana Spencerová

3

V listopadu 1916 byli čeští politici Karel Kramář a Alois Rašín odsouzeni k trestu smrti za velezradu Rakouska-Uherska. Měli však štěstí, jejich popravě zabránila událost, ke které došlo 21. listopadu 1916. Co se tehdy odehrálo?

- a) skončila první světová válka
- b) propuklo povstání proti Rakousku a byla vyhlášena samostatná Československá republika
- c) zemřel císař František Josef I.
- d) císař František Josef I. vyhlásil amnestii a propustil politické vězně

4

Jaký pseudonym používal ruský politik Vladimír Uljanov?

- a) Lenin
- b) Stalin
- c) Trockij
- d) Kameněv

5

Jaroslav Foglar zasáhl všechny generace Čechů druhé poloviny 20. století. Ukázal to průzkum agentury Median, který si u příležitosti jeho smrti v roce 1999 objednala redakce deníku MF Dnes. Na jeho Rychlé šípy si vzpomnělo 92 % dotazovaných. Pravda, jenom každý desátý dokázal vyjmenovat všechny členy klubu Rychlých šípů, nejvíc si lidé pamatovali ty nejméně vzorné – Rychlonožku a Červenáčka. Kreslený seriál *Rychlé šípy* začal vycházet v časopise Mladý hlasatel v ročníku 1938/1939. Jeden z prvních příběhů Rychlých šípů se nazývá „Rychlé šípy mají dobrá srdce“, a vypráví o tom, jak hrdinové pomohli uprchlíkům. Jakým uprchlíkům v roce 1938 asi hoši pomohli?

- a) uprchlíkům z Ruska
- b) uprchlíkům ze Slovenska
- c) uprchlíkům z Balkánu
- d) uprchlíkům ze Sudet

6

V červnu 1942 vyhladili nacisté obec Lidice u Kladna. Co této události bezprostředně předcházelo?

- a) mnichovská dohoda
- b) pokus o povstání pražského lidu

- c) heydrichiáda
- d) karpatsko-dukelská operace

7

Která operace druhé světové války propukla v červnu 1941 a měla krycí název Barbarossa?

- a) útok Německa na Sovětský svaz
- b) vylodění Spojenců v Normandii
- c) německý vpád do Polska
- d) německý vpád do Belgie a Francie

8

Čeští Židé byli během druhé světové války shromažďováni před deportacemi do vyhlazovacích táborů, kde je většinou čekala smrt v plynových komorách, v uzavřeném ghettu – v koncentračním táboře. Kde?

- a) v Opavě
- b) v Dachau
- c) v Terezíně
- d) v Praze

9

„Dosud nikdy v dějinách lidských konfliktů neprokázala tak malá hrstka jednotlivců tak velkou službu tolika lidem,“ tuto poklonu právem složil britským letcům a jejich pomocníkům na zemi premiér Winston Churchill po vyhrané letecké bitvě o Británii. Kdy to bylo?

- a) v září 1939
- b) v říjnu 1940
- c) v srpnu 1944
- d) v květnu 1945

10

Atentát na Hitlera se pokusil v červenci 1944 spáchat:

- a) Erwin Rommel
- b) Hermann Göring
- c) Friedrich von Paulus
- d) Claus hrabě Shenk von Stauffenberg

11

„Protože jste přišel přes východ, je cesta na Hrad volná,“ prohlásil pražský primátor Vacek 16. května 1945. Komu to řekl?

- a) Emilu Háchovi
- b) Edvardu Benešovi
- c) Klementu Gottwaldovi
- d) Tomáši Garrigue Masarykovi

12

Jeden z českých generálů podepsal se souhlasem Edvarda Beneše v červenci 1941 v Moskvě sovětsko-československou vojenskou dohodu, na jejímž základě vznikl v Buzuluku samostatný československý prapor. Právě tento generál byl v roce 1949 nespravedlivě odsouzen k trestu smrti a popraven. Jmenoval se:

- a) Heliodor Píka
- b) Ludvík Svoboda
- c) Otakar Jaroš
- d) Alois Eliáš

13

Válečný konflikt, který probíhal v letech 1950 až 1953 a o němž lze tvrdit, že hrozilo jeho vyústění ve třetí světovou válku, se odehrál:

- a) na Kubě
- b) na Korejském poloostrově
- c) v Chile
- d) v Jugoslávii

14

Prosovětsky orientovaná vláda Německé demokratické republiky nechala postavit kolem Západního Berlína zeď, aby tak zabránila rostoucímu množství uprchlíků do Spolkové republiky Německo. Stalo se to v roce:

- a) 1933
- b) 1948
- c) 1961
- d) 1988

15

Je Česká republika členem Severoatlantické aliance? Pokud ano, od kdy?

- a) není členem
- b) je členem od roku 1968
- c) je členem od roku 1983
- d) je členem od roku 1999

16

Koho vystřídal Václav Havel ve funkci československého prezidenta?

- a) Klementa Gottwalda
- b) Antonína Zápotockého
- c) Antonína Novotného
- d) Gustáva Husáka

17

Od roku 1947 zveřejňuje časopis *Bulletin of Atomic Scientists* hodiny konce světa (Doomsday Clock). Ukazují, kolik minut zbývá do rozpoutání atomového konfliktu. Samozřejmě tyto hodiny „soudného dne“ jsou jenom pomyslným znamením stavu světa. Když tyto hodiny

časopis v roce 1947 spustil, ukazovaly sedm minut do atomové půlnoci. V kterém roce podle vás ukazovaly hodiny nejpříznivější čas (17 minut do konce světa)?

- a) 1949
- b) 1956
- c) 1984
- d) 1990

Odpovědi

1

Po vpádu vojsk Varšavské smlouvy, tedy především vojsk sovětských, do Československa v roce 1968 naše armáda vůbec nebyla mobilizována, tudíž proti Rusům nebojovala. V září 1939, kdy fašistické Německo přepadlo Polsko a propukla druhá světová válka, existoval na okleštěném území Čech již od března téhož roku protektorát Čechy a Morava, obsazený německým vojskem. Češi se však bojů proti protivníkům Německa nezúčastnili. Nebyli povoláni do německé armády – wehrmachtu, nebyli by totiž spolehlivými spolubojovníky Němců. V českých zemích byla armáda rozpuštěna. Proti Rusům tedy v druhé světové válce nebojovali. Naopak, členové československého armádního sboru, který se formoval na území Sovětského svazu v roce 1942, bojovali jako spojenci Rudé armády po boku Rusů proti Němcům.

Čeští vojáci bojovali proti Rusům jako členové armády rakousko-uherské po propuknutí první světové války v roce 1914. Češi ovšem žádnou bojechtivost tehdy rozhodně neprojevovali. Většinou vadilo, že musí pomáhat Rakousku v konfliktu, který jim byl vzdálený.

Víte, že první světová válka dostala svůj název až o několik desetiletí později? Původně se jí říkalo „Velká válka“ – účastnilo se jí 32 zemí a počet obětí je odhadován na 40 milionů, tedy čtyřikrát tolik, kolik je nyní občanů České republiky! Po jejím skončení nikdo ještě netušil, že o dvacet let později bohužel propukne druhá světová válka, konflikt ještě drtivější, tedy ještě „větší“ Velká válka...

(Více v kapitole: Po rozevlátými prapory války)

2

David Cameron je britským premiérem od roku 2010, v roce 1889 ještě nebyl na světě, nemohl se tedy búrské války zúčastnit.

Ani Margaret Thatcherová, přezdívána Železná lady, významná politička 80. let 20. století se nemohla búrských válek zúčastnit. I kdybychom nevěděli přesně, kdy se narodila (bylo to v roce 1925), můžeme usoudit, že to nebylo možné. Kdyby ji totiž v roce 1889 zajali třeba jako dvacetiletou, bylo by jí v roce 1979, kdy nastoupila do funkce premiérky, už 100 let! Diana Spencerová nebyla nikdy britskou premiérkou. Tak se jmenovala princezna Diana, která tragicky zahynula při automobilové nehodě v roce 1997. Z těchto faktů lze usoudit, že do zajetí během búrské války padl Winston Churchill, pozdější vůdčí osobnost Velké Británie. Búrské války vedli Búrové, původní osadníci území dnešní Jihoafrické republiky (tehdy státy Transvaal a Oranžsko) – proti Britům, kteří chtěli území bohatá na zlato a diamanty proměnit v britské kolonie. V roce 1902 Búrové kapitulovali a britská kolonie zde skutečně vznikla.

A kdo to vlastně byli Búrové? Mluvíme-li o původních osadnících, nemyslíme tím prapůvodní černošské obyvatelstvo, ale zemědělce, kteří se v jižní Africe usadili v 17. století. Byli to protestanti a přišli sem především z Nizozemí. („Boer“ je holandský výraz pro sedláka.)
(Více v kapitole: Já jsem Vás zajal, pane Churchill, já)

3

České politiky zachránila před popravou skutečně smrt tehdy šestaosmdesátiletého císaře Františka Josefa I., který vládl již od roku 1848! Jeho nástupce Karel nechtěl začít svou vládu popravami a snažil se najít cestu dohody mezi jednotlivými národy již se rozpadající rakousko-uherské monarchie, a proto zmírnil tresty na uvěznění.

První světová válka skončila až o dva roky později definitivní porážkou Německa a Rakousko-Uherska. 11. listopadu 1918 bylo Německo přinuceno podepsat příměří s vedením britsko-francouzských jednotek. Rakouský císař Karel I. se poté vzdal trůnu. Právě až s koncem této války bylo vyhlášeno samostatné Československo! Tento akt si připomínáme státním svátkem „Den vzniku samostatného československého státu“ 28. října.

(Více v kapitole: Zachránila smrt císaře velezrádce?)

4

Ruský revolucionář Vladimír Iliič Uljanov používal pseudonym Lenin od roku 1902, inspirací mu byla řeka Lena. Lenin se narodil v roce 1870 a s revolučním hnutím přišel do styku velmi brzy. V roce 1887 byl jeho starší bratr Alexandr odsouzen k trestu smrti za pokus o atentát na cara. Ruského cara nakonec svrhlo lidové povstání v únoru 1917. Lenin byl tehdy v exilu v Německu. Vrátil se do Ruska v dubnu 1917. Prohlásil tehdy, že únorová revoluce byla pouze začátek velkého převratu a vyhlásil heslo: „Všechnu moc sovětům, půdu horníkům, okamžitý mír.“ Díky tomuto lákavému sloganu zaznamenali jeho stoupenci od dubna do října bleskový vzestup popularity a nebylo pro ně těžké chopit se 7. listopadu 1917 moci.

A proč si zvolil pseudonym právě podle řeky Leny? Už v roce 1895 byl odsouzen za svou protistátní činnost a poslán do vyhnanství na nehostinnou Sibiř, právě na břeh řeky Leny.

(Více v kapitole: Žaloba na německého agenta Lenina)

5

Rychlé šípy pomohli uprchlíkům ze Sudet. Po uzavření mnichovské dohody v září 1938 připadla třetina tehdejšího československého území Německu. Československo přišlo nejen o třetinu území, ale též o 40 % průmyslu. Na tomto území přitom nežili jen Němci, ale též 800 000 Čechů! Ti, stejně jako němečtí antifašisté a Židé tehdy prchali ze Sudet do vnitrozemí. Často jenom s příručními zavazadly, dětskými kočárky a vozíčky. Do vnitrozemí se jich přestěhovalo 350 000, to je přibližně tolik, kolik obyvatel má druhé největší české město Brno.

Uprchlíci se ubytovali u příbuzných, ve školách, v sokolovnách i v železničních vagonách. Většinou také rozmnožili šiky nezaměstnaných. V říjnu 1938 nemělo v Československu práci 70 000 lidí, v prosinci už dvojnásobek. Utrpení těchto lidí připomněl i Jaroslav Foglar ve svém kresleném seriálu.

„Český stát je v úplném rozkladu, nic z něho nezbylo,“ liboval si tehdy německý ministr propagandy Joseph Goebbels...

(Více v kapitole: Tajemství Rychlých šípů stále přitahuje)

6

V úterý 27. května 1942 se pokusili parašutisté Jan Kubiš a Jozef Gabčík zabít generála SS Reinharda Heydricha. Třebaže se jim to nepodařilo, po osmi dnech, ve středu 4. června, nenáviděný říšský protektor zemřel. Nacisté se krvavě mstili. Tisíce lidí zatkli a stovky popravili – tento teror dostal název heydrichiáda. Nakonec zničili vesnici Lidice u Kladna. Doslova ji srovnali se zemí, muže popravili, ženy a děti odvěkli do koncentračních táborů. To byl vrchol: s takovým ohlasem Berlín nepočítal. Jméno Lidice se rozlétlo do celého světa. Stalo se symbolem nutnosti boje proti nacismu.

„Až se nás budoucí generace zeptají, za co jsme ve válce bojovali, řekneme jim, co se stalo v Lidicích,“ řekl tehdy americký ministr námořnictva Frank Knox. Několik amerických obcí, stejně jako jedna v Mexiku se přejmenovaly na Lidice. A právě tato tragédie přispěla k tomu, že vlády Velké Británie a exilové Francie se zastyděly za minulá rozhodnutí svých předchůdců a označily mnichovskou dohodu z roku 1938 o odstoupení československého pohraničí Německu za neplatnou. Exilový prezident Edvard Beneš a jeho londýnská vláda získali nové postavení mezi Spojenci.

V dalších letech Němci vyhladili desítky obcí v Sovětském svazu, Francii, Řecku, Jugoslávii. Nicméně Lidice byly první a zůstaly symbolem.

(Karpatsko-dukelská útočná operace československých vojsk na severovýchodním Slovensku proběhla na podzim 1944 a Pražané povstali proti okupantům na samém konci války 5. 5. 1945.)

(Více v kapitole: Heydrich se uzdravil a náhle zemřel)

7

Gigantická vojenská operace, vpád (invaze) Němců do Sovětského svazu v červnu 1941 dostala krycí jméno Barbarossa podle krále Fridricha Barbarossy, úspěšného dobyvatele. Cílem nacistů bylo porazit SSSR v bleskové válce ještě před příchodem zimy, to se však nezdařilo. Němci, nepřipraveni na tuhé ruské zimy, pak nedokázali uhájit téměř 1000 km dlouhou frontovou linii. Přesto však byli zpočátku ve velké výhodě, sovětský vůdce Stalin totiž do posledního okamžiku neuvěřil tomu, že Německo poruší pakt o neútočení, který byl mezi oběma státy uzavřen, ač měl mnoho zpráv neklamně svědčících o opaku. Počítal s válkou později.

Když však už Němci na ruské území vpadli, vlákali je sovětští vojenští stratégové do léčky. Obětovali pohraniční oblasti, usoudili, že nemá smysl hranice bránit, a tvrdě na Němce udeřili teprve v hloubi země.

Do Polska vpadli Němci již 1. září 1939 a na Belgii a Francii zaútočili v roce 1940. Spojenci se vylodili v Normandii v červnu 1944.

(Více v kapitole: Stalin: Zprávy o hrozící válce jsou podvrhem)

8

O likvidaci evropských Židů – „konečném řešení židovské otázky“ se dohodly nacistické špičky pod vedením Reinharda Heydricha na konferenci na zámečku ve Wannsee poblíž Berlína v lednu 1942. Tak naplno propukl holocaust (označovaný též jako šoa) – systematické vyvražďování osob židovského původu.

Čeští Židé byli ze svých bydlíšť nejprve odvázeni do pevnostního města Terezín, odkud předtím Němci vystěhovali veškeré obyvatelstvo.

Na stěnách Pinkasovy synagogy v Praze jsou zaznamenána jména všech českých Židů zavražděných během holocaustu během druhé světové války. Je jich 77 297 podle původních záznamů, dnes víme, že obětí bylo víc než 80 000.

Dnes je Terezín kulturní památkou.

(Dachau je koncentrační tábor nedaleko Mnichova, kde nacisté věznili a mučili především politické odpůrce už od roku 1933.)

(Více v kapitole: Zítra pojedeme transportem, synu)

9

Letecká bitva o Británii propukla v létě 1940 – 2751 strojů německé luftwaffe se snažilo rozdrtit 649 bojeschopných stíhaček RAF. Britové, kteří měli nedostatek vlastních pilotů, rychle ustavili též dvě československé, jednu kanadskou a jednu polskou peruť a zahraniční letci bojovali i v čistě britských perutích.

Začátkem září byli obránci na pokraji zhroucení. Němci útočili na vojenské cíle – letiště, zařízení protivzdušné obrany, letecké továrny, kasárna. Když jedna skupina jejich letadel zasáhla Londýn, udělal premiér Winston Churchill mistrovský tah: „Bombardujte Berlín!“ rozkázal. Zuřivost Adolfa Hitlera neznala mezí: „Zničte Londýn!“ Takže Němci místo aby pokračovali v likvidaci obrany britských ostrovů, se zaměřili na metropoli. Zahynuly tisíce civilistů, ale tyto letecké bitvy luftwaffe příliš vysílily.

Na poslední velký nálet se Němci vydali v neděli 15. září – tisíc bombardérů chráněných pěti stovkami stíhaček. Útočníci ztratili šedesát strojů, kdežto obránci jenom 27 stíhaček.

Letecké souboje nad britskými ostrovy rozhodly nejen o osudu Velké Británie, ale zřejmě i celého demokratického světa. Němci netušili, že od 11. srpna do 7. září ztratila RAF čtvrtinu svých pilotů a že ztráty stíhaček převýšily možnosti průmyslu. Kdyby to věděli, mohli útoky vystupňovat a dostat Británii na kolena. Oficiálně skončila „bitva o Británii“ poslední říjnový den. Z necelých tří tisíc spojeneckých letců jich padlo přes pět set. Právem jim i jejich pomocníkům na zemi složil už v srpnu poklonu premiér Winston Churchill: „Dosud nikdy v dějinách lidských konfliktů neprokázala tak malá hrstka jednotlivců tak velkou službu tolika lidem.“ Hitlerovi nezbylo nic jiného, než aby v polovině září operaci Lvoun (Seelöwe) odložil v přísné tajnosti na neurčito. Jeho letectvo nedokázalo zničit protivníkovy vzdušné síly, a proto byla původně plánovaná invaze do Británie nemožná – ovšem vymluvil se na špatné počasí.

(Více v kapitole: Bandité ze všech směrů nad Británií)

10

Erwin Rommel, přezdíváný „liška pouště“ velel nacistickým vojskům v severní Africe.

Hermann Göring velel luftwaffe – německému letectvu a jako jediný z uvedených nacistů byl odsouzen v procesu s válečnými zločinci v Norimberku k trestu smrti.

Friedrich von Paulus velel 6. armádě, která zůstala v lednu 1943 v ruském obklíčení po prohrané bitvě u Stalingradu.

Atentát na Hitlera se pokusil v červenci 1944 spáchat Claus hrabě Shenk von Stauffenberg se svými společníky pomocí bomby nastražené v jeho štábu. Atentát se nezdařil, vůdce vyvázl jen lehce zrazen, ale otřesen. Gestapo všechny účastníky spiknutí zatklo a postupně byli popraveni.

Nebylo to ale první spiknutí proti Hitlerovi, někteří vysoce postavení nacisté se ho pokoušeli svrhnout už v letech 1938 a 1939! Tehdy svržení Hitlera paradoxně pomohl zabránit i britský premiér Chamberlain!

(Více v kapitole: Svržení Hitlera zabránil Chamberlain)

11

„Protože jste přišel přes východ, je cesta na Hrad volná,“ řekl pražský primátor Vacek 16. května 1945 prezidentu Edvardu Benešovi. Byla to velká neomalenost, mínil tím skutečnost, že se Beneš vrátil po válce z exilu v Anglii do Prahy přes Moskvu, kde slíbil mnohé ústupky komunistickému diktátorovi Stalinovi. Vacek tak vlastně přiznal, že kdyby se prezident nevracel přes Moskvu, komunisté by cestu na Hrad zatarasili. Už dříve totiž uvažovali o tom, že by raději než demokrata Edvarda Beneše viděli ve funkci prezidenta komunistu Zdeňka Nejedlého – pozdějšího ministra školství.

Právě díky Benešovým ústupkům Stalinovi bylo Československo jedinou zemí střední a východní Evropy, kam vstoupila Rudá armáda a kam se po válce mohla vrátit většina politiků z exilu v Londýně. Londýnské emigranty z ostatních států Stalin vůbec domů nepustil! Nicméně Benešův návrat na Pražský hrad byl 16. května 1945 opravdu triumfální. Cesta z Wilsonova (nynějšího Hlavního) nádraží na Hrad trvala tři hodiny, oficiální uvítání proběhlo na Staroměstském náměstí. Vracel se po šesti letech, tehdy opouštěl domov pokradmu za ranního rozbřesku a nyní byl symbolem vítězství nad nenáviděným Německem!

(Více v kapitole: Prezident se vrátil přes Moskvu)

12

Na neveřejném zasedání Státního soudu v Praze byl vynesena 28. ledna 1949 rozsudek: Generál Heliodor Píka se odsuzuje k trestu smrti provazem. Kromě členů rodiny a obhájce proti tomu protestoval pouze bývalý náčelník francouzské vojenské mise v Československu generál Louis-Eugene Faucher a také Místní národní výbor v Píkově rodné Štítině na Opavsku. Ostatní se báli. Jedině ministr národní obrany Ludvík Svoboda se Píku snažil při zákulisních jednáních zachránit. Avšak jeho náměstek Bedřich Reicin, který proces připravil podle pokynů sovětské tajné policie, byl silnější. Dvaapadesátiletého Heliodora Píku, zbaveného generálské hodnosti, popravili časně ráno 21. června na dvoře věznice na Borech v Plzni.

Byla to první justiční vražda v socialistickém Československu.

Píka byl odsouzený za to, že jako náčelník čs. vojenské mise v SSSR kladl systematicky překážky organizaci boje za osvobození ČSR. Ke svým údajným zločinům se však nikdy nepřiznal. Žádný nátlak na něj neplatil. Vždy tvrdil, že pracoval čestně podle pokynů prezidenta. Skutečný přečin, za který musel Píka platit, nikdo nevyslovil. Během své činnosti v Istanbulu a potom v Moskvě generál spolupracoval s příslušníky sovětské tajné služby. Zblízka poznal mnohé jejich metody a také konečné cíle sovětské expanze. A na tato nebezpečí upozorňoval jak nadřízené, tak přátele, ať už to byli Češi, Slováci, Britové či Američané. Píka byl nebezpečný, protože kdyby utekl na Západ, účinně by přispěl k boji proti Moskvě. Prezident Václav Havel udělil Píkovi v roce 1991 Řád M. R. Štefánika za mimořádné zásluhy v boji za osvobození vlasti za druhé světové války.

(Více v kapitole: Poprava generála Píky byla vraždou)

13

V březnu 1950 přijel do Moskvy šéf severokorejských komunistů Kim Ir-sen. Po vítězství ve druhé světové válce byla Korea, kterou do té doby okupovali Japonci, osvobozena. Na sever přišli sovětsí vojáci, na jih američtí – a podle toho vznikly dva rozdílné vládní systémy. O sjednocení obou částí rozděleného poloostrova se nedalo mluvit – každá vláda chtěla spolknout tu druhou a nastolit tam svůj režim. Hranice však nebyla klidná. Často se tam střílelo. A ze severu na jih pronikala komanda diverzantů, která tam vraždila a unášela lidi. Kim chtěl zaútočit na jižního souseda. Zpočátku Stalin nesouhlasil. Teprve postupem času se nechal přesvědčit. Přispěl k tomu i veřejně ohlášený nezájem USA o tuto oblast světa. Ve čtyři hodiny ráno místního času 25. června se převalila severokorejská armáda přes demarkační čáru, hranici na 38. rovnoběžce. Útočníci měli dvojnásobnou převahu. Musíme zasáhnout! – rozhodli američtí politici. Pokud bychom nic nedělali, žádný stát v Asii by si nebyl jist, že se nestane příští obětí komunistů. Ale obávali se, že by to mohl být začátek třetí světové války.

O dva dny později obvinila Rada bezpečnosti OSN Severní Koreu z agrese a vyzvala světové společenství ke kolektivní akci k jejímu odražení. Nastal vleklý konflikt, do kterého se zapojila i Čína.

Nakonec se přece jenom podařilo dosáhnout příměří. Dohodu podepsali 27. července 1953 zúčastnění ve vesnici Pchanmundžom. Válka skončila tam, kde začala – na 38. rovnoběžce. Padlo při ní přes půl milionu severokorejských, na 900 tisíc čínských a jeden a čtvrt milionu jihokorejských vojáků. Svě životy položilo přes 50 tisíc Američanů a přes tři tisíce vojáků ostatních armád OSN. Sověti přiznali ztrátu 120 pilotů. Navíc zahynuly takřka dva miliony nevinných civilistů.

(Více v kapitole: Opravdu generální zkouška k útoku na Evropu?)

14

Vláda NDR nechala postavit kolem Západního Berlína zeď, aby tak zabránila rostoucímu počtu uprchlíků (občanů nespokojených s tehdejšími politickými a hospodářskými poměry) do Spolkové republiky Německo v noci z 12. na 13. srpna 1961.

V roce 1933 žádná Německá demokratická republika (NDR) ještě neexistovala. Právě tehdy se dostala v Německu k moci fašistická strana NSDAP pod vedením Adolfa Hitlera. NDR (v německy mluvících zemích DDR, zkratka pro Deutsche Demokratische Republik) byla vyhlášena v říjnu 1949 na území sovětské okupační zóny Německa (na území, které zůstalo po druhé světové válce obsazeno vojsky Rudé armády). Zeď byla 160 km dlouhá a skládala se z tří až čtyřmetrových betonových panelů. Součástí zdi byly i četné strážní věže. Po celou dobu existence zdi probíhaly pokusy o její překonání a mnohé z nich neměly šťastný konec. Zastřeleno bylo asi 200 obětí. Přesný počet známý není.

Pád Berlínské zdi proběhl rychle a nečekaně. Poté, co byl vyhlášen záměr povolit občanům NDR cesty do zahraničí, hrnuli se rozradostnění Berlíňané k hraničním přechodům a dali se do bourání zdi. Událo se to 9. listopadu 1989, tedy o týden dříve, než propukla Sametová revoluce proti komunistickému režimu u nás. Berlínská zeď stála 28 let a je dodnes symbolem studené války, rozdělení Německa a celé Evropy po druhé světové válce.

(Více v kapitole: Georgi, tvé Barbaře pošlu párky)

15

Severoatlantická aliance (NATO – **N**orth **A**tlantic **T**reaty **O**rganization) rozhodla o rozšíření směrem na východ na své schůzce v Madridu v roce 1997. V březnu 1999 byla za nového člena NATO přijata Česká republika spolu s Polskem a Maďarskem.

Je nemyslitelné, že by se Česká republika stala členským státem NATO v letech 1968 nebo 1983, tehdy byl náš stát členem válečného paktu „Varšavská smlouva“ zemí východního bloku prokomunistických států, spolu s Bulharskem, Maďarskem, NDR, Polskem, Rumunskem a Sovětským svazem, odkud v praxi přicházeli příkazy vojenskému velení. Právě NATO bylo úhlavním nepřítelem tohoto vojenského paktu, jehož byl náš stát tehdy členem. NATO vzniklo v roce 1949 původně jako vojenské sdružení USA a západoevropských států s cílem udržet bezpečnost a mír v „severoatlantické oblasti“, tedy mít zajištěnou účinnou obranu proti možné agresi především zemí tehdejšího komunistického bloku. (*Více v kapitole: Dosažení míru pomocí síly*)

16

Po pátečním večeru 17. listopadu 1989, kdy policisté zmlátili na Národní třídě v Praze mladé lidi, se zvedla vlna odporu. Studenti vyhlásili stávkou, přidali se divadelníci, v neděli se vytvořilo Občanské fórum v čele s Václavem Havlem, od pondělka se každý podvečer scházely na Václavském náměstí v Praze desetitisíce lidí, o víkendu na Letné tři čtvrtě milionu. Národ se vzbouřil proti komunistické diktatuře. Mnozí lidé veřejně zahazovali rudé knížky – legitimace KSČ.

Komunističtí funkcionáři nevěděli, co mají dělat. V Polsku a Maďarsku už převzala vládu protikomunistická opozice, v Berlíně padla zeď oddělující Západ a Východ. Ruský Kreml, odkud vždycky dostávali pokyny, mlčel.

Jedině vedení armády v čele s ministrem generálem Milanem Václavíkem navrhovalo rozprášíť demonstranty silou. Roztřeseným komunistickým vůdcům se to nezdálo – za několik dnů se má sejít sovětský vůdce Michail Gorbačov s americkým prezidentem Georgem Bushem.

Nakonec jim nezbylo nic jiného, než aby se vzdali moci. Do nové „vlády národního porozumění“ vyslali jen čtvrtinu ministrů, ale ani ti se k členství ke komunismu příliš nehlásili, spíš rodnou stranu potichoučku opouštěli. Normalizátora Gustáva Husáka vystřídal na Hradě disident Václav Havel, jehož bez obtíží zvolilo komunisty dosazené Federální shromáždění (tehdejší parlament).

Klement Gottwald byl tzv. první dělnický prezident, který po komunistickém puči v roce 1948 vystřídal na Pražském hradě Edvarda Beneše. Jeho následovníky byli v roce 1953 Antonín Zápotocký, v roce 1957 Antonín Novotný, kterého v roce 1968 v období pražského jara vystřídal Ludvík Svoboda. Gustáv Husák, jediný československý prezident slovenského původu nastoupil do funkce v roce 1975. (*Více v kapitole: Estébáci, dneska hlídáme my vás!*)

17

Po tom, co Sovětský svaz vyzkoušel v létě 1949 svou atomovou bombu, se přiblížily hodiny na tři minuty a následující rok, po testech vodíkových zbraní na obou stranách, dokonce na pouhé dvě minuty do konce světa

Na počátku šedesátých let, kdy začaly Washington a Moskva jednat o různých typech odzbrojení, se nebezpečí zmenšovalo: v roce 1960 bylo sedm minut do celosvětové katastrofy, v letech 1963 a 1972 dokonce dvanáct minut.

Osmdesátá léta přinesla opačný trend – narůstal terorismus, přišla nová vlna zbrojení, sovětský útok na Afghánistán, nepokoje v Polsku a v Jihoafrické republice. Tato rizika vedla k pouhým čtyřem minutám od konce světa v roce 1981.

Pád Berlínské zdi, symbolicky rozdělující Západ a Východ, a rozpad komunismu v Evropě posunul ručičky hodin na 23.50 v roce 1990 a následující rok dokonce na 23.43. V tomto období jsme byli od globálního konfliktu nejdál.

(Více v kapitole: Pět minut do konce světa)